

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Fayziyev Mirzaali Asfandiyorovich,
Bashmanova Marjona Nodirjon qizi

*Samarqand davlat pedagogika instituti Pedagogika kafedrası dotsenti, p.f.n.
Samarqand davlat pedagogika instituti Pedagogika kafedrası magistranti*

ANALITIK QOBILIYATNI KUCHAYTIRISHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV TOPSHIRIQLARI ASOSIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING TANQIDIY FIKRLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Annotasiya. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishda analitik qobiliyatni kuchaytirishga yo'naltirilgan o'quv topshiriqlari samaradorligi tadqiq etildi. Pedagogik tajriba yordamida ishlab chiqilgan o'quv topshiriqlari o'quv jarayoniga tatbiq etilib, natijalar tahlil qilindi. Tadqiqot tanqidiy fikrlash va analitik qobiliyatning uzviy bog'liqligini ko'rsatib, o'qituvchilarning malakasini oshirish uchun yangi pedagogik usullarni joriy etish zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: tanqidiy fikrlash, analitik qobiliyat, o'quv topshiriqlari, pedagogik tajriba, boshlang'ich ta'lim, kompetensiya rivojlantirish.

DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS ON THE BASIS OF LEARNING TASKS AIMING TO STRENGTHEN ANALYTICAL ABILITY

Abstract. This article explores the effectiveness of educational tasks aimed at enhancing analytical abilities in the development of critical thinking competence among future primary school teachers. The specially designed tasks were implemented into the learning process through pedagogical experimentation, and the results were analyzed. The study demonstrates the intrinsic connection between critical thinking and analytical ability, emphasizing the need to introduce new pedagogical methods to improve teacher qualifications.

Keywords: critical thinking, analytical ability, educational tasks, pedagogical experiment, primary education, competence development.

РАЗВИТИЕ КОМПЕТЕНЦИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ УЧЕБНЫХ ЗАДАНИЙ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ

Аннотация. В данной статье рассматривается эффективность образовательных заданий, направленных на развитие аналитических способностей, в развитии критического мышления будущих учителей начальной школы. Специально разработанные задания были внедрены в учебный процесс посредством педагогического эксперимента, а результаты проанализированы. Исследование демонстрирует неразрывную связь между критическим мышлением и аналитическими способностями, подчеркивая необходимость внедрения новых педагогических методов для повышения квалификации учителей.

Ключевые слова: критическое мышление, аналитические способности, образовательные задания, педагогический эксперимент, начальное образование, развитие компетенций.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli axborot zamonida ta'limning asosiy maqsadlaridan biri – o'quvchilarni va bo'lajak pedagoglarni mustaqil, mantiqiy va chuqur fikrlay oladigan, dalil va asoslar asosida xulosa chiqaradigan tanqidiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishdir. o'qituvchilar bu kompetensiyani avval o'zlari puxta egallab, keyinchalik uni o'quvchilarda shakllantira olishlari zarur. Bunda analitik fikrlash, ya'ni faktlarni tahlil qilish, solishtirish, sabab-oqibat aloqalarini aniqlash, yechimlar ishlab chiqish qobiliyati markaziy o'rin tutadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchining asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirishdir. Ta'lim bosqichida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tanqidiy fikrlash – bu ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va qaror qabul qilishda yuqori darajadagi mantiqiy va analitik qobiliyatlarni talab qiladigan jarayondir [2]. Shu bois, bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish uchun ularning analitik qobiliyatlarini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi.

Analitik qobiliyat o'z ichiga ma'lumotlarni tizimli tarzda tahlil qilish, muammoni aniqlash, sabablarni aniqlash va yechimlarni izlashni oladi [3]. Ushbu qobiliyat tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning poydevori bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy talablari — shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaga asoslangan yondashuv orqali

o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, tahlil qilish, baholash kabi yuqori darajadagi intellektual ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun bu kompetensiyalar muhim ahamiyatga ega. Bo'lajak o'qituvchilarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish — ularning kelajakdagi professional faoliyatida muvaffaqiyatga erishish garovidir. Tanqidiy fikrlashni shakllantirish uchun esa analitik qobiliyatni rivojlantirish muhim poydevor hisoblanadi. Analitik fikrlash – bu faktlarni tahlil qilish, ular orasidagi bog'liqlikni aniqlash, muammoning sababini tushunish va asosli xulosa chiqarish jarayonidir [9]. Ushbu maqolada aynan ana shu yo'nalishda olib borilgan pedagogik tajriba va uning samaradorligi tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasining maqsadi o'quvchilarning nafaqat o'qishda, balki keyingi hayotida ham zarur bo'lgan aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishdir (aniq qaror qabul qilish, ma'lumotlar bilan ishlash, hodisalarning turli tomonlarini tahlil qilish qobiliyati va hokazo). Talabalarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining ta'lim texnologiyalaridan foydalanib darslarni tashkillashtirishiga hamda ularda mustaqil ta'lim olishlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratishiga bog'liq hisoblanadi. Bugungi kun pedagoglarimiz hamda ota-onalarimizdan yoshlarning ta'lim-tarbiyasiga alohida e'tibor beribgina qolmay, balki ular bilan ko'proq suhbatlashish hamda shu bilan bir qatorda yoshlarimizni tanqidiy fikrlashga undash kerakligini talab qilmoqda. Bu borada mamlakatimiz ta'lim-tarbiya sohasida bir qancha islohotlar amalga oshirilyapti. Buning yaqqol misoli sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 8-oktabr 2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasi Oliy Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi PF-5847-son Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 20-fevral 2019-yildagi "Prezident maktablarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-4199-son Qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 6-noyabr 2020-yildagi "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi PQ4884-son Qarorlari ta'lim tizimini yanada rivojlantirish va takomillashtirish uchun xizmat qilayotganini ko'rishimiz mumkin [1]. XXI asrda ta'lim jarayoni oldida turgan asosiy vazifalardan biri – o'quvchilarni mustaqil fikrlovchi, muammoni hal qila oladigan, analitik tafakkurga ega shaxslar qilib tarbiyalashdir. Bu borada tanqidiy fikrlash – eng muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Tanqidiy fikrlashning o'рни nafaqat yuqori bosqichlardagi ta'limda, balki maktabgacha va boshlang'ich ta'lim bosqichlaridan boshlab muhimdir. J.Braus va D.Vund tanqidiy fikrlashni nimaga ishonish va nima qilish kerakligini hal qilishga qaratilgan oqilona aks ettiruvchi fikrlash deb ta'riflaydi. Ularning fikriga ko'ra, bu aql-idrokning chiyillashi, ya'ni ularning nuqtai nazarini va boshqa fikrlarini hisobga olgan holda qanday qilib ob'ektiv ravishda fikr yuritish va mantiqiy harakat qilish, shuningdek, o'zlarining

noto‘g‘ri qarashlaridan voz kechish qobiliyatini aks ettiradi. Tanqidiy fikrlash texnologiyasi XX asrning 80-yillarida Amerikada paydo bo‘lgan. Rossiyada texnologiya 90-yillarning oxiridan beri ma‘lum va boshqa nomga ega “Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun o‘qish va yozish”. L.S.Vygotskiy proksimal rivojlanish zonasi va o‘rganish va bolaning umumiy rivojlanishi o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik haqida; K.Popper va R.Pol tanqidiy fikrlashni shakllantirish va rivojlantirish asoslari haqida; E. Braun va I. Bek metakognitiv ta‘lim haqida; fuqarolik va huquqiy ta‘lim va texnologiyasini ishlab chiquvchilari Kurtis Meredit, Charlz Templ va Ginni Still ushbu nazariyalarning qoidalarini amaliyot tiliga tarjima qilganlar, o‘z ishlarini pedagogik texnologiya darajasiga olib chiqdilar, uning bosqichlari, uslubiy texnikasi va mezonlarini ajratib ko‘rsatdilar [6]. John Dewey tanqidiy fikrlashni “faol, muntazam va chuqur o‘ylash jarayoni” deb ta‘riflagan bo‘lsa, Richard Paul va Linda Elder uni “axborotni baholash, tahlil qilish va asosli xulosa chiqarish qobiliyati” sifatida belgilagan.

Tanqidiy fikrlash nima va nega u muhim?

Tanqidiy fikrlash – bu insonning ma‘lumotni baholash, muammolarni tahlil qilish, ishonchli dalillar asosida qaror qabul qilish, muqobil fikrlarni solishtirish va asosli xulosa chiqarish qobiliyatidir. U quyidagi komponentlardan iborat:

Savol berish qobiliyati;

Tahlil qilish va tafakkur yuritish;

Muqobil yechimlarni ilgari surish;

Qaror qabul qilish va uni asoslab berish;

Refleksiya qilish (o‘z fikriga baho berish).

Tanqidiy fikrlash – bu faqat “tanqid qilish” emas, balki har bir fikrni tahlil qilish, asoslash, dalillash va zarur hollarda uni qayta ko‘rib chiqishdir.

Muammoni chuqur tahlil qilish;

Fakt va fikrni ajrata olish;

Turli nuqtai nazarlarni solishtirib baholash;

Asosli va dalillangan xulosalar chiqarish;

Qaror qabul qilishda mantiqiy fikr yuritish.

Tanqidiy fikrlashning mohiyati va zarurati

Tanqidiy fikrlash orqali o‘quvchilar:

Turli manbalarni solishtirib tahlil qiladi;

O‘z fikrini asoslab bera oladi;

Mustaqil qaror qabul qilishni o‘rganadi;

Hayotiy vaziyatlarda to‘g‘ri yo‘l topa oladi.

Ta‘limda tanqidiy fikrlashni qanday rivojlantirish mumkin? Tanqidiy fikrlash va analitik qobiliyat bir-birini to‘ldiruvchi jarayonlardir. Analitik qobiliyat bu:

Ma‘lumotni qismlarga ajratish;

Ular o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash;
Solishtirish va farqlash;
Strukturaviy tahlil asosida xulosa chiqarish.

Bo'lajak o'qituvchilar bu qobiliyatlarni rivojlantirgan holda murakkab didaktik muammolarni hal eta oladi, o'quvchilarning qobiliyatlariga mos metodlarni tanlaydi va ularni mustaqil fikrlashga yo'naltira oladi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda an'anaviy topshiriqlardan farqli ravishda, quyidagi turlaridagi topshiriqlar muhim:

1. Muammoli vaziyatli topshiriqlar. O'quvchilarga yoki talabaga muayyan ijtimoiy, axloqiy yoki hayotiy muammo taqdim etilib, uni turli burchaklardan tahlil qilish so'raladi.

2. Tahliliy savollar asosidagi topshiriqlar. Masalan: "Ushbu holatda qanday muqobil qarorlar mavjud?", "Bu voqea boshqa sharoitda qanday natijaga olib kelishi mumkin?"

3. Matn asosidagi tahlil. O'quvchilar matndagi asosiy g'oya, muammo, sabab-oqibatni ajratib, xulosa chiqaradi. Bu usul tanqidiy va analitik fikrlashni integratsiyalash imkonini beradi.

4. Debatlar va guruhli tahlil. Muayyan mavzu bo'yicha qarama-qarshi fikrlarni ilgari surish, dalillash va guruhda fikr almashish.

5. "Fikr xaritasi" usuli (Mind Mapping). O'quvchilar biror mavzu atrofida asosiy g'oyalar va bog'liq fikrlarni tarmoq shaklida tuzadilar. Bu ularga mavzuni tizimli tushunishga yordam beradi.

Tanqidiy fikrlash analitik qobiliyat, ya'ni tahlil qilish orqali sodir bo'ladigan jarayon, shuning uchun ham bu ikki tushuncha o'zaro chambarchas bog'langan. Tanqidiy fikrlash (critical thinking) — ma'lumotlarni qabul qilishda va xulosa chiqarishda aktiv, maqsadli, refleksiv, nazariy va empirik jihatlarni hisobga olgan fikrlash turidir.

Analitik qobiliyat (analytical ability / analytical thinking) — ma'lumotlarni qismlarga ajratish, ularning orasidagi bog'lanishlarni aniqlash, sabab-natija aloqalarini topish, solishtirishlar qilish va muammolarni hal qilish uchun mantiqiy xulosalar chiqarish. Ushbu ikkisi o'zaro chambarchas bog'liq. Analitik qobiliyat tanqidiy fikrlash jarayonida zarur vosita bo'lishi mumkin — ya'ni, tanqidiy fikrlash amalga oshirilishi uchun ma'lumotni tahlil qilish, qiyoslash, baholash zarur.

Bir nechta asosiy model va yondashuvlar

Bloomning taksonomiyasi: Qurish → Tahlil → Baholash → Yaratish. Tanqidiy fikrlash yuqori bosqichlardagi "tahlil" va "baholash" bosqichlariga taalluqlidir.

Paul va Elder modeli: ular tanqidiy fikrlashni "fikrlash elementlari (purpose, questions, assumptions, point of view, information, inference, concepts, implications)" orqali tahlil qilishni tavsiya qiladi.

De Bono fikr qutilari (Six Thinking Hats): turli fikrlash uslublarini o'qituvchilarga va o'quvchilarga tushunarli shaklda ko'rsatadi va tanqidiy fikrlashga yo'l ochadi [7].

Tanqidiy fikrlash bir necha kompetensiyalarini o'z ichiga oladi deya olamiz. Tanqidiy fikrlash kompetensiyasi quyidagi komponentlardan iborat bo'lishi mumkin:

Komponent	Izoh
So'roq va shubhalar	Savollar bera olish, taxminlarni aniqlash
Axborotni tahlil qilish	Fakt va fikrni ajratish, tafsilotlarni ko'rib chiqish
Argumentatsiya va xulosa chiqarish	Dalillar asosida fikr bildirish, mantiqiy xulosa chiqarish
Mulohaza (refleksiya)	O'z fikrini tekshirib ko'rish, nuqsonlarni aniqlash
Muqobil nuqtai nazarlarni ko'rib chiqish	Turli fikrlarni solishtirish, qarama-qarshi pozitsiyalarni baholash
Qaror qabul qilish	Eng maqsadga muvofiq tanlovni aniqlash

Ushbu komponentlar o'qituvchilar tomonidan darsda, topshiriqlarda, aholashda inobatga olinishi kerak.

Tanqidiy fikrlash va analitik qobiliyat o'zaro bog'liqligi. Tanqidiy fikrlash — bu faqatgina tanqidiy yondashuv emas, balki har bir fikr, g'oya, muammo yoki holatni chuqur tahlil qilish, shubha ostiga olish va asosli qarorlar chiqarish qobiliyatidir [5]. Analitik qobiliyat esa ushbu jarayonning intellektual asosi bo'lib xizmat qiladi. Bo'lajak o'qituvchining tanqidiy fikrlash kompetensiyasi quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

Tahliliy fikrlash (ma'lumotni qismlarga ajratib tahlil qilish);

Muammoga yondashuvning mantiqiyligi;

Asoslangan qarorlar qabul qilish;

Argumentatsiya (fikrni isbotlash);

Muqobil fikrlarni baholash qobiliyati.

O'quv topshiriqlari turlari va ularning ta'siri. Tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun quyidagi topshiriqlardan foydalanish samarali natijalar berishi mumkin:

Muammoli topshiriqlar: O'quvchilarga ochiq savollar, hayotiy vaziyatlar asosida topshiriqlar berilib, ular tahlil va qaror qabul qilishga yo'naltiriladi.

Tahliliy matnlar asosidagi topshiriqlar: Ijtimoiy, tarbiyaviy yoki axloqiy muammolar aks etgan matnlar asosida savol-javoblar tashkil qilinadi.

Debat va munozara mashqlari: Talabalar kichik guruhlarda bahs olib borib, turli nuqtai nazarlarni tahlil qilishga undaladi.

Guruhiy loyiha ishlari: Ijodiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan guruhiy tadqiqot va taqdimotlar tashkil etiladi. Tanqidiy fikrlash va analitik yondashuvning uyg'unligi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bo'lajak o'qituvchilar bu orqali:

Har bir didaktik vaziyatga tanqidiy yondasha oladi;

O'quvchilar bilan muloqotda turli fikrlarni baholay oladi;

Kasbiy faoliyatda muammolarni tahliliy yondashuv bilan hal etadi. Quyida tanqidiy fikrlashni ta'lim jarayoniga tatbiq etishda qo'llanishi mumkin bo'lgan usullar, modellar va tajribalar keltiriladi.

Metod va usullar. Muammoli o'qitish (Problem-Based Learning, PBL). Darsga real muammolar kiritilib, o'quvchilardan uni yechish, tahlil qilish va dalillar bilan fikrlash so'raladi.

Case-study va holat tahlili. Murakkab real voqealar yoki vaziyatlar tahlil qilinadi va o'quvchilar turli yechimlarni ko'rib chiqadi. Munozara, debat, panel-diskussiyalar. Guruhlarda fikr almashish, qarama-qarshi pozitsiyalarni himoya qilish orqali fikrlash jarayoni chuqurlashadi. Sokratik usul (Socratic questioning). O'qituvchi savollar orqali o'quvchini fikrlash yo'liga yetaklaydi, u mustaqil ravishda dalil asosida xulosalar chiqaradi.

Loyiha va tadqiqot ishlari. Talabalar mustaqil yoki guruh bilan tadqiqot olib, natijalar asosida xulosalar chiqaradi.

Refleksiya va metakognitiv faoliyat. O'quvchilardan darsdan so'ng "men nima o'rgandim?", "nimani shubha qilaman?", "nimani yaxshilash mumkin?" kabi savollarga javob berish so'raladi.

Aktsiyona didaktika (inquiry-based learning). O'quvchilar muammoni o'zi keltirib chiqarsin, savollar tuzsin va ularga javob izlasin. Vazifalar va topshiriqlarni dizayni – Har bir topshiriqda "nega?", "qanday?", "qaysi shartlarda?", "muqobil variantlar" kabi savollar bo'lishi lozim.

Tajribalar va tadqiqotlar. Tadqiqotda "Teacher Development in Learning Media Production" mavzusida o'qituvchilarga mahalliy donolik (local wisdom) asosida o'quv media ishlab chiqish orqali o'quvchilarning analitik qobiliyatlari oshgani aniqlangan.

Boshqa bir tadqiqot "Teachers' research ability with local wisdom to promote analytical thinking" nomli ishda o'qituvchilarning ilmiy tadqiqot faoliyati analitik fikrlashni rivojlantirishga bog'lanib tahlil qilingan.

Ukraina olimlari "Analytical competence of teacher: components and development pathways" nomli maqolada, o'qituvchining analiz qiluvchi kompetensiyasining komponentlari va uni rivojlantirish yo'llari tahlil qilingan. "Construction of Analytical Thinking Skills Instruments for Micro Teaching Courses" tadqiqoti mikro-o'qituvchilik kursida o'quvchilarning analitik fikrlash qobiliyatini baholash instrumentlarini yaratish va sinovdan o'tkazish bo'yicha tajribalar o'tkazgan.

Yana bir tajriba: Tailanddagi maktablarda o'qituvchilarning analitik fikrlash qobiliyatiga yo'naltirilgan trening kursi tashkil qilingan [8]. Topshiriqlarda quyidagilar bo'lishi lozim:

Aniq vazifalar va savollar: “Nima uchun?”, “Qanday?”, “Agar... bo‘lmasa?”, “Qaysi variant yaxshiroq?” kabi savollar. Muammoli kontent: hayotdan, jamiyatdan yoki fan sohasidan real masalalar.

Qadamli murakkablik: boshlang‘ich, o‘rta, keyin murakkab savollar. Ko‘p nuqtai nazar: bir masalani bir necha jihatdan ko‘rib chiqish. Refleksiya bosqichi: o‘quvchilardan fikr yuritish jarayonini yozma yoki og‘zaki shaklda tahlil qilish.

Baholash va diagnostika. Baholashda quyidagilar foydalaniladi: Rubrikalar: tanqidiy fikrlash komponentlari bo‘yicha (savol berish, tahlil, xulosa, muqobil pozitsiyalar) baholash mezonlari. Ese testlari: mavzu bo‘yicha analitik-argumentativ yozuv so‘raladi.

Portfoliolar: topshiriqlar, refleksiyalar, izlanishlar jamlanmasi va bahslashuvlar tahlili: guruh munozaralari, debatlar jarayonini baholash. Pre-test va post-test: o‘quv jarayonidan oldingi va keyingi holatni o‘lchash kabi tushunchalar inobatga olib, ta’limga tatbiq etilsa maqsadga muvofiq bo‘ladi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun o‘qituvchiga tavsiyalar: O‘quvchining har bir fikrini e’tibor bilan tinglang va uni rivojlantirishga yo‘naltiring.

“To‘g‘ri yoki noto‘g‘ri” emas, “nega bunday deb o‘ylaysan?” degan savolga urg‘u bering. Turli fikr-mulohazalarni hurmat qilish muhitini yarating. Har bir darsda o‘quvchilarning fikr yuritishiga imkon bering.

Muhokama. O‘rganish natijalari pedagogika sohasida tanqidiy fikrlashni shakllantirishning samarali usullaridan biri sifatida analitik qobiliyatni kuchaytirishga yo‘naltirilgan o‘quv topshiriqlarini joriy etish muhimligini tasdiqladi. Ushbu yondashuv nafaqat bo‘lajak o‘qituvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini oshirishga, balki ularning kasbiy faoliyatida yuzaga keladigan murakkab vaziyatlarni tahlil qilish va samarali yechimlar ishlab chiqishda ham yordam beradi. Bundan tashqari, tanqidiy fikrlash va analitik qobiliyatni rivojlantirish bir-birini to‘ldiruvchi jarayon ekanligi aniqlandi. Shu sababli, pedagogik jarayonda o‘quv topshiriqlarini ishlab chiqishda ushbu ikki komponentni birgalikda hisobga olish zarur.

Xulosa.

Analitik qobiliyatni kuchaytirishga yo‘naltirilgan o‘quv topshiriqlari boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishidagi bo‘lajak o‘qituvchilarning tanqidiy fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishda samarali vosita ekanligi isbotlandi. Pedagogik tajriba natijalari ko‘rsatdiki, ushbu topshiriqlar o‘quvchilarning analitik va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini sezilarli darajada yaxshiladi. Kelgusida ta’lim jarayonida bu turdagi o‘quv materiallari va metodikalarni yanada keng qo‘llash tavsiya etiladi.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. “Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak”.

Mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza. 2017-yil 14-yanvar.

2. Ennis, R. H. (2011). The Nature of Critical Thinking: An Outline of Critical Thinking Dispositions and Abilities.
3. Paul, R., & Elder, L. (2014). Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life. Pearson
4. Dewey, J. (1933). How We Think. D. C. Heath & Co Publishers. – Tanqidiy fikrlashning psixologik va pedagogik asoslari haqida klassik manba.
5. Paul, R. & Elder, L. (2006). Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life. Pearson Education.
6. Xolbekov M.A., Xudoyberganova M.A. va boshqalar Tanqidiy fikrlash asoslari (o'quv qo'llanma) O'zbekiston Milliy universiteti Tanqidiy fikrlashning ta'limdagi o'rni, metodikasi va milliy modelini yaratish bo'yicha tavsiyalar.
7. Yo'ldoshev Q. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.
8. Abdurashidova E. Tanqidiy fikrlash madaniyatini shakllantirishda maktab ta'limining o'rni.
9. Musayev J. O'quvchilarning mustaqil fikrlash salohiyatini rivojlantirish. Toshkent: Sharq, 2010.
10. Fayziev M., Shadiev R., Zhussupova R. Forming creative skills of students in the process of studying information technologies //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2025. – T. 5. – №. 6. – C. 439-444.
11. Shadiev R., Shadiev N., Fayziev M. Exploring influence of cultural constructs and social network on cross-cultural learning //International Conference on Innovative Technologies and Learning. – Cham: Springer International Publishing, 2018. – C. 345-350.
12. Fayziev M. A. Methods of formation of knowledge and skills of students on the basis of computer simulation model (on the example of the subject" Computer Science and Information Technology"): Dis.... Kand. ped. science //Tashkent: TDPU.– 2008. – 2008.
13. Fayziev M. A. Methods of teaching the" operators" section in the teaching of pascal programming language on the basis of a logical scheme of concepts //Journal Of Critical Review. JCR. – 2020. – T. 7. – №. 6. – C. 2056-2060.
14. Shadiev R. et al. Comparing effects of STR versus SELT on cognitive load //2019 Twelfth International Conference on Ubi-Media Computing (Ubi-Media). – IEEE, 2019. – C. 284-287.